

Constantin PARASCHIVESCU

Teatru pe cont propriu

„Șapte actori care n-au făcut armata, față-n față cu șapte personaje care fac armata și care le răstoarnă sau le confirmă adevărurile știute despre viață“ – așa rezumă Iarina Demian piesa dramaturgului american Neil Simon **Biloxi Blues** pe care a pus-o în scenă ca un proiect independent și în cele din urmă și-a găsit găzduire la Teatru de Comedie. La cei șapte actori care n-au făcut armata, în majoritate tineri absolvenți (și nici n-o să mai facă, o alăturăm și pe regizoare, care n-a avut, desigur, experiență cazonă. Și atunci, întrebare: de ce a ales piesa, care, zice dânsa, „mi-a intrat în cap și în suflet“? Pentru cele câteva adevăruri morale privind onoare, dreptate, disciplină și datorie, enumerate în mărturia sa din caietul-program? Da, dar mai ales pentru elocvența cu care le ilustrează dramaturgul în descrierea experienței pe care o trăiesc tinerii soldați, terorizați de un sergent abrutizat și isteric, care nu știe decât să strige la ei. În confruntarea dură și tensionată cu acest gradat se conturează câteva portrete definitorii pentru diversitatea de reacții și maturizare a lor, de la verticalitatea vulnerabilului Arnold, care nu se sfiește să-l înfrunte pe sergent în pofida pedepselor degradante umane, până la discernământul lui Eugene M. Jerome, care, în dorința de a deveni scriitor, trăiește experiența pregătirii militare cu un ascuțit simț al observației. Piesa e chiar relatarea sa despre această experiență, pe care o încheie cu o paradoxală concluzie: „Armata a fost cea mai frumoasă perioadă din viața mea!“.

Personajul mai apare în alte două piese, *Amintiri din Brighton Beach* și *Destinația Broadway*, alcătuint, împreună cu actuala, așa-zisă trilogie „a lui Eugene“, unde propria viață a autorului devine sursă de inspirație. *Biloxi Blues* e scrisă în anii optzeci după însemnările din anul 1945 ale lui Simon–Eugene, s-a bucurat de succes pe Broadway, a fost distinsă cu Premiul Tony pentru cea mai bună piesă în anul 1985 și ecranizată în 1988 în regia lui Mike Nichols, cu Matthew Broderick și Christopher Walken. Temă ofertantă pentru creatori, așa cum au dovedit-o și filmele lui Steven Spielberg (*Salvați soldatul Ryan*) sau Francis Ford Coppola (*Apocalypse Now*). Pentru mine, mai relevantă a fost figura sergentului interpretat cândva de Valentin Uritescu în serialul TV *Lumini și umbre*, nesuferit despot de pluton la instrucție, providențial însă în linia de foc prin rigoarea reflexelor impuse. Aversiunea acumulată în perioada de pregătire față de tiranul gradat se convertește în câștig moral, de caracter, cu însușiri de rezistență și tenacitate, vigoare și ambiție de luptă. Dramaturgul american schițează cu efect această evoluție, într-o succesiune inspirată de scene, cu dialog viu și umor. Nu le duce până la proba de foc de pe câmpul de luptă, unde și-ar putea verifica rațiunea, și Iarina Demian modelează imaginea sergentului în final cu o omenească dezorientare față de iminența lăsării la vatră.

Spectacolul e alert și corect. Cu expresivă portretizare diferențiată a tinerilor soldați, subliniere a momentelor tensionate, a reacțiilor și acumulărilor de frondă reprimată, imobilizare în stop-cadru a partenerilor când Eugene relatează cazul. Partea a doua pare a se mai dilua, deși e privilegiată de două apariții feminine, de poezie și culoare, Daisy și Rowene. Cel mai important atribut artistic al

Scenă din spectacol

reprezentației mi se pare grupul celor șase soldați, bine sudat și diferențiat, în frunte cu Bogdan Coteț, excelent în Arnold Epstein, continuând cu Paul Ipate, reflexiv și nuanțat în conturarea lui Eugene M. Jerome, Dan Rădulescu în Donald Carney, Andrei Vizitiu în James Hennessey. Și ceilalți doi, firește mai puțin serviți de text, Radu Iacoban (*Joseph Wykowski*), Constantin Diță (*Roy Selridge*). Fetele evoluează plăcut, Ioana Barbu (*Daisy Hannigan*), Aniela Petreanu, pe care cred că am văzut-o eu (*Rowena*). În ce-i privește pe Tudor Chirilă, sergentul *Toomey*, el joacă accentuat și în forță latura autoritar-tiranică, domină, subjugă, dar de la un moment dat prea strident. Și el știe că nu numai acutele fac muzica. Ar mai fi de spus în încheiere că merită să lupti pentru un proiect „și să faci teatru pe cont propriu”, cum spune că a făcut Larina Demian cu acest spectacol, care, până în faza de finalizare, nici nu se știe unde o să se joace și pentru care a fost de toate – regizor, producător, scenarist, recuziter, sufleur, secretară, contabil, achizitor... Onor la regizor!

Teatrul de Comedie, Centrul Cultural ARCUB și Fundația Art Est – Biloxi Blues de Neil Simon. Traducere: Loredana Tiron. Adaptare scenică și regia artistică: Larina Demian. Scenografia: Ștefania Cenean. Coregrafia: Elena Zamfirescu. Ilustrația muzicală: George Marcu. Light design: Tudor Chirilă, Sorin Vintilă. Cu: Tudor Chirilă (*Sergentul Toomey*), Paul Ipate (*Eugene M. Jerome*), Bogdan Coteț (*Arnold Epstein*), Constantin Diță (*Roy Selridge*), Radu Iacoban (*Joseph Wykowski*), Andrei Vizitiu (*James Hennessey*), Dan Rădulescu (*Donald Carney*), Ioana Barbu (*Daisy Hannigan*), Caroline Gombe, Aniela Petreanu (*Rowena*). Data reprezentației: 31 ianuarie 2007.